

Justisdepartementet
Pb 8005 Dep
0030 Oslo

Oslo, 22. November 2010

Hørings svar vedrørende grønnbok om løsningsmodeller for en europeisk kontraktsrett.

1. Innledning

Vi viser til departementets høringsbrev den 20. august 2010 vedrørende EU-kommisjonens grønnbok om løsningsmodeller for en europeisk kontraktsrett.

Forbruker Europa er det norske kontoret i det europeiske nettverket av forbrukerkontorer, som er et tiltak av EU-kommisjonen. ECC-nettverket ble opprettet nettopp for at forbrukere i størst mulig grad skal kunne dra nytte av det indre marked. Et velfungerende indre marked er naturligvis en fordel for forbrukere.

I tråd med dette er Forbruker Europa opptatt av å få best mulig beskyttelse for forbrukere. Vi mener at en drøfting av en europeisk kontraktsrett ikke kan skilles fra en praktisk tilnærming. En europeisk avtalerett kommer under ingen omstendighet til å påvirke forbrukernes mulighet til å tvinge næringsdrivende til å innrette seg etter forpliktelsene sine. En europeisk avtalerett kan fort bli et altfor abstrakt begrep for forbrukere uten effektive småkravprosesser.

Et velfungerende europeisk rettssystem er en forutsetning for implementering av en europeisk avtalerett. Ifølge Forbruker Europa er det dette som per i dag er den største utfordring for forbrukere. Forbruker Europa benytter anledningen til å minne Justisdepartementet om at Norge ikke deltar i den europeiske småkravprosessen.

Den fremtidige utvikling av privatretten i EU kan også føre til nye utfordringer for EF-domstolen. EF-domstolen har kanskje *"ikke de nødvendige ressurser eller forutsetninger til å opptre som en øverste europeisk rettsinstans på privatrettens område. (...) Behovet for reformer av EF-domstolen diskuteres nærmest kontinuerlig, men diskusjonen vil få ny aktualitet dersom det felles rammeverk skulle komme på plass og lede til en ytterligere harmonisering av privatretten i EU."* (Fredriksen, Halvard Haukeland, "Domstolenes rolle ved rasjonalisering av generalklausuler i EF- og EØS-retten", Lov og Rett, 2007, s.3).

Etter disse kommentarene om praktiske utfordringer knyttet til en europeisk avtalerett ønsker Forbruker Europa å kommentere de ulike løsningsmodeller som er nevnt i høringsbrevet.

2. Løsningsmodeller – Omfang av løsningsmodellen

2.1 Forbrukerkontraktsrett vs. alminnelig kontraktsrett

Forbruker Europa kommenterer her punktene 4.2.1 og 4.3.1 i grønnboka.

Først og fremst lurer Forbruker Europa på om ikke grønbokas spørsmål bør ses i en annen rekkefølge. Skal ikke en analyse av løsningsmodellene ses i sammenheng med omfanget til den europeiske avtaleretten, særlig forbrukerkontraktsrett vs. alminnelig kontraktsrett?

Vår oppfatning er at det lønner seg å begynne med å avklare omfanget til den europeiske avtaleretten før man begynner å drøfte løsningsmodeller.

For Forbruker Europa er det sentrale spørsmålet derfor om den europeiske avtaleretten også skal omfatte forbrukerkontraktsretten. Vår mening er at det ikke er ønskelig fra et forbrukerperspektiv. Hittil har alle forbrukerdirektivene blitt behandlet særskilt siden forbrukervernet byr på andre utfordringer enn alminnelig kontraktsrett, hvor avtalefriheten er et grunnleggende prinsipp.

Vi er derfor positive til et klart skille mellom disse to rettsområdene.

Forbruker Europa mener at to løsningsmodeller ikke vil føre til uoverensstemmelser innen lovgivningen. Vi er enige med EU-kommisjonen at disse to parallelle instrumentene delvis vil overlape hverandre. På den annen side tror vi at det vil være lettere å analysere, utvikle, og tolke to forskjellige instrumenter som regulerer to ulike områder. I den sammenheng kan to forskjellige instrumenter være til hjelp for både domstoler, næringsdrivende og forbrukere. Dette kan bidra til mer klarhet i lovgivningen, og derfor styrke rettsikkerheten.

2.2 Bestemte typer av avtaler

Forbruker Europa har ovenfor gitt uttrykk for at det er ønskelig med en særskilt modell som regulerer forholdet mellom næringsdrivende og forbrukere. Hvis man velger denne løsningen er det lettere å innføre ulike typer forbrukeravtaler uten å skade kvaliteten på instrumentets innhold og formulering. Dette refererer til grønbokas punkt 4.3.3.

2.3 Anvendelse på grenseoverskridende eller innenlands handel

I utgangspunktet er det grenseoverskridende handelshindringer som må reduseres. Teorisk sett bør løsningsmodellene følgelig kun anvendes til grenseoverskridende handel. Forbruker Europa er klar over at det kan føre til en mangeartet lovgivning innen EU, samtidig som denne løsningen reiser færre spørsmål i forhold til EU-traktaten artikkel 5 enn å anvende det felles rammeverk på både grenseoverskridende og innenlands handel.

2.4 Kontraktsrett vs. privatrett

På den ene side har Forbruker Europa forståelse for at EU-kommisjonen vurderer å inkludere andre beslektede privatrettsområder knyttet til kontraktsrett, for eksempel erstatningsrett, i den europeiske avtaleretten. Det felles rammeverk omfatter per i dag noen aspekter av erstatningsretten. Forbruker Europa har på den annen side lagt merke til at en rekke aktører mener at en europeisk avtalerett allerede er en overtredelse av subsidiaritet og proporsjonalitet. Av den grunn kan et mer omfattende instrument by på større utfordringer.

2.5 Europeisk sivillovbok

EU-kommisjonen har ved flere anledninger understreket at den ikke tar sikte på å utarbeide en europeisk sivillovbok (KOM (2004) 651, s. 9). EU-kommisjonen er videre klar over at dette forslaget kan reise spørsmål i forhold til subsidiaritet og proporsjonalitet. Derfor mener vi det ikke er nødvendig å drøfte dette punktet noe videre.

3. De syv løsningsmodellene

3.1 EU-forordning om en europeisk avtalerett og den europeiske sivillovkoden

Forbruker Europa er enig med EU-kommisjonen om at løsningsmodellene 6 og 7 (henholdsvis en europeisk kontraktsrett opprettet ved hjelp av en europeisk forordning og en europeisk sivillovbok) kan reise vriene spørsmål i forhold til både subsidiaritet og proporsjonalitet. På grunn av dette mener vi at disse modellene ikke er aktuelle. Det vil kreve mye ressurser, som istedenfor kan brukes til å forbedre andre aspekter som er en forutsetning for kontraktsretten, dvs. et velfungerende europeisk rettssystem.

3.2 Offentliggjøring av ekspertgruppens resultater

Vi anser det å offentliggjøre ekspertgruppens resultater som et godt forslag. Dette kan bidra til mer oppmerksomhet rundt ekspertgruppens arbeid, noe som kan bidra til at nasjonale myndigheter og andre aktører tar større hensyn til det felles rammeverk.

3.3 Å gjøre det felles rammeverk til en offisiell verktøykasse for europeiske lovgivende myndigheter

Forbruker Europa minner om at det opprinnelige målet med det felles rammeverk var at det skulle tjene som en offisiell verktøykasse for den europeiske lovgiveren. Det er derfor nærliggende å fortsette med denne ideen. I utgangspunktet har derfor Forbruker Europa ingen innsigelser mot at det felles rammeverket brukes som en offisiell verktøykasse for europeiske lovgivende myndigheter, forutsatt at dette utelukkende gjelder alminnelig avtalerett i motsetning til forbrukerkontraktsrett. Vi er enige med EU-kommisjonen at dette kan bidra til mer sammenheng innen den europeiske lovgivning, samt mer forutsigbarhet for andre lovgivende myndigheter.

Forbruker Europa mener det felles rammeverket kan benyttes for å forbedre det nye forslaget om forbrukerdirektivet siden noen bestemmelser i det felles rammeverk er mer fordelaktig for forbrukere enn forslaget om det nye forbrukerdirektivet.

3.4 Kommissjonshenstilling om europeisk avtalerett

Kommissjonshenstillinger vil oppfordre medlemsstatene til å innarbeide det felles rammeverk i deres nasjonale lovgivning enten ved å oppfordre medlemsstatene til å erstatte deres nasjonale avtalerett med det anbefalte europeiske instrument eller som frivillig ordning.

Forbruker Europa mener at en henstilling fra EU-kommisjonen som oppfordrer medlemsstatene til å erstatte deres nasjonale avtalerett ikke kan anses som en egnet fremgangsmåte. Det er selvmotsigende at en henstilling, som ikke er bindende – men som har noe rettsvirkning, vil oppfordre medlemsstatene til å erstatte deres nasjonale avtalerett. Det er verdt å legge merke til at denne løsningen innebærer at avtaleretten anvendes både for grenseoverskridende handel og på et nasjonalt nivå.

Forbruker Europa er dessuten ikke overbevist om at et mindre bindende juridisk instrument kan redusere problemene knyttet til subsidiaritet og proporsjonalitet.

3.5 Direktiv om europeisk avtalerett

For Forbruker Europa er den beste løsning å skille mellom forbrukerkontraktsrett og alminnelig kontraktsrett. Hittil har EU-kommisjonen utarbeidet to parallelle instrumenter (det felles rammeverk og forslaget til det nye forbrukerdirektivet). At EU-kommisjonen ikke har referert til det felles rammeverk da det første forslaget om det nye forbrukerdirektivet ble utarbeidet (Marijn W. Hesselink, "The consumer Rights Directive and the CFR: two worlds apart?", 5 (3) *ECRL* 2009, 290-303), kan tyde på at det er ment å hå to forskjellige systemer side om side.

Ifølge de fleste direktivene har medlemsstatene kunnet opprettholde mer beskyttende regler, forutsatt at de andre traktatenes bestemmelser overholdes. Som følge av dette vil den grunnleggende forbrukeravtalerett bli den samme i ethvert europeisk land. Dette systemet er det beste for å beskytte forbrukere (som utgjør siste ledd i næringslivet) uten å skape hindringer som er uforholdsmessige i forhold til behovet for forbrukervern. I den forbindelse viser EU-kommisjonens eurobarometer at 74 % av de forespurte næringsdrivende ga uttrykk for at harmonisert lovgivning ikke vil påvirke deres grenseoverskridende handel i noen stor grad.

Om et direktiv utgjør den beste løsningsmodellen for en europeisk avtalerett er et åpent spørsmål. Forbruker Europa bemerker imidlertid at hvis denne løsningsmodellen velges, skal den omfatte både grenseoverskridende og nasjonal handel.

Per i dag ser det ut til at den foretrukne løsningen for en europeisk avtalerett vil være et frivillig europeisk instrument. Derfor vil løsningsmodellen om et europeisk direktiv om avtalerett ikke bli drøftet her.

3.6 Å innføre et frivillig europeisk rettslig instrument

Forbruker Europa mener denne muligheten kun bør omfatte alminnelig kontraktsrett. Ellers vil implementeringen av en frivillig ordning føre til to prinsipielle utfordringer for forbrukere.

Forbrukerkjøp er preget av ubalanse i styrkeforholdet mellom partene, og det er grunnen til at forbrukeretten stort sett er ufravikelig. Frivillighet passer derfor dårlig med forbrukervernet.

Hvis ordningen er frivillig, er det videre en forutsetning at det foreligger et annet rettssystem som tar vare på forbrukernes interesser, i de tilfeller man ikke velger å innrette seg etter det felles rammeverket. Sannsynligvis er det medlemsstatenes lovgivninger, som allerede har blitt harmonisert etter de europeiske direktivene, som vil anvendes. Et frivillig rettslig instrument innebærer følgelig at det finnes to rettssystemer.

For det andre, kan europeiske forbrukere som hovedregel være sikret å kunne forholde seg til sitt eget lands forbrukervern i henhold til artikkel 6 av EU-forordning 593/2008 (Rome I), som formelt sett ikke kan gjøres gjeldende i Norge siden Norge ikke har tiltrådt konvensjonen.

Disse to problemstillingene påviser at det sentrale er først å bestemme hva det felles rammeverk skal omfatte før man skisserer løsningsmodellene.

4. Oppsummering

Forbruker Europa sitt syn angående grønnboka om løsningsmodeller for en europeisk kontraktsrett baserer seg på en praktisk tilnærming til temaet. Det skyldes at det erfaringsmessig er den konkrete anvendelsen av de juridiske bestemmelsene som er problematisk for forbrukerne. Et velfungerende europeisk rettssystem er derfor en forutsetning for Forbruker Europa. Norge deltar ikke i dette systemet, med den følge at en europeisk avtalerett ikke kan fullstendig implementeres her i landet.

Teorisk sett er Forbruker Europa av den oppfatning at den beste løsningen er to instrumenter som eksisterer side om side: En kontraktsrett samt en forbrukerkontraktsrett. Det er sant at disse to instrumenter vil delvis overlape hverandre. Imidlertid mener Forbruker Europa at en kost/nytte analyse vil støtte dette systemet. To separate dokumenter vil være mer håndterlig enn et eneste instrument med mange unntak eller presiseringer. Det er særlig tilfellet hvis man inkluderer i dokumentet ulike avtale typer.

EU-domstolen kommer videre til å utvikle sin rettspraksis i to rettsområder som byr på ulike problemstillinger. Dette vil bidra til mer klarhet, og styrket rettsikkerhet, noe som alltid er ønskelig.

For Forbruker Europa
Mathieu Veulemans
Juridisk rådgiver